

dat wegloopt, te midden van 't volk werkend, die allemaal grof-geestig zijn", schreef hij aan Van Eeden: „Nu sta ik te werken in een binnenplaats natuurlijk in de schaduw, om 't model en tegenover me is een muurtje, waar een zon brandt, als een hel — — en mijn wijf heb ik vandaag voor de zooveelste maal met het tempermes over het aanvallige aangezicht geaaid." Dan maar liever penseel en krijt opzij gelegd en de vele indrukken aan het papier toevertrouwd, — eruit moesten ze, daar hielp niets aan. En eenmaal in Holland terug, zou hij *De Kleine Johannes* met etsjes illustreren, padden, konijntjes, Robinetta, Wistik en — de Dood, „alles winterwerk, als ik weer eens een plaats heb waar ik 't hoofd rustig neerleggen kan."

Maar gelijk bij Johan wilde het in zijn van nature buiten zichzelf levende ziel groeien in gezichten, en in gedachten niet. Hij voelde zich te veel schilder en als zodanig was hij nog geen stemmingsman; schilderkunst was voor hem iets te solieds, iets te plastisch voor een rag van fijne impressies. „Schilder krachtig, gezond, weef daarin al wat in je is van kleuren", zou hij begin 1887 aan Kloos kunnen schrijven, „maar geen dingen, die in je hersens blijven hangen als een rilling, dat is poësie voor woorden en toonen, weet ik veel, heeft een subtieler stof nodig." Zó'n schilderkunst hield hij voor voorbijgaand, de grote kunstenaars uit het Escuriaal en het Museum San Fernando hadden het hem opnieuw doen beseffen. De vele indrukken hadden een schrijver van hem gemaakt, zoals hij later weer rustig meer schilder zou zijn, getuigen zijn croquis', de serieuze krijttekeningen, onmiddellijk aansluitend bij het werk van Cervantes, sommige kort voor de afreis naar Tanger in het najaar van 1886 gemaakt, waar hij, onder de laaiende zon, onweerstaanbaar geboeid werd door de dwalingen van uitgelaten dweepzucht, andere later uit de herinnering opgetekend, maar alle even reëel en naar de aard van het land begrepen. En op weg naar Bordeaux, 12 Januari 1887, schreef hij aan Kloos: „Mijn werk in de Academie zal wel weer gauw te zien komen. Vaya usted con Dios, jij en iedereen, die er naar toegaat, en haal je hart op. Nu mijn jongen, hou je taai en verwacht eerstdaagsch mijn vollemaansgezicht."

Getuige de kritiek van Willem Witsen, verschenen in de *Nieuwe Gids* onder de schuilnaam W. J. van Westervoorde, was Van Looy's herwonnen optimisme niet voorbarig geweest. Als vóór zijn vertrek werd zijn werk vergeleken met dat van Dunselman, die ook kort geleden uit Spanje was teruggekeerd, en wederom hemelhoog daarboven verheven. Meer terecht dit keer en daardoor oprechter; maar alle kwaliteiten, die Witsen in deze studies vertegenwoordigd zag, er ook werkelijk in terug te vinden, zou wel wat al te veel gevergd zijn. Daarvoor waren zijn beschouwingen te bewust eenzijdig gericht